אבן טוען. [א] מפרש [ב] בירושלמי [ב] כשם שהאבן אינה יכולה לימחות כך אין יכולים להתפלל על רוב טובה: **שם** דמיהן. לקמן [ג] גבי עסקא דלב ספרא אפרש בע"ה: **עד כאן לא פליגי אלא בנשתמש בהן.** לאו דוקא נשתמש דאם נשתמש לר"ע נמי חייב באחריותן כיון דלדידיה אסור להשתמש מ"כ הוי שולח יד בפקדון ואפילו החזיר אין בכך כלום דהא ר"ע סבר בפרק המפקיד (לקמן דף מג.): דבעינן דעת בעליו [ד] אלא ודאי נשתמש לאו דוקא כדפרישית אלא בשכר שמוש שמותר להשתמש קאמר דלרבי טרפון דאית ליה דמותר להשתמש חייב באחריותן דבההוא הגאה דאי מיתרמי ליה זביגא שקיל להו וזבין בהו הוי עלייהו שומר [ה] שכר ולר"ע דאסור להשתמש בהן פטור אבל [ה] אם לא היה מותר להשתמש היה פטור לר"ע והיינו כרבה: והוי

אתיא לאחלופי בראשון הא קא אתי רגל שלישי ת"ר [ו] בראשונה כל מי שמצא אבידה היה מכריז עליה שלשה רגלים ואחר רגל אחרון שבעת ימים כדי שילך שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד [א] משחרב בית המקדש שיבנה במהרה בימינו התקינו שיהו מכריזים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומשרבו האנסים התקינו שיהו מודיעין לשכיניו ולמיודעיו ודיו מאי משרבו האנסין [ב] דאמרי אבידתא למלכא רבי אמי אשכח אודייא דדינרי חזייה ההוא [ג] בר נש דקא מירתת א"ל זיל שקול לנפשך דלאו פרסאי אנן דאמרי אבידתא למלכא ת"ר

[ג] אבן טוען היתה בירושלים כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם וכל מי שמוצא אבידה נפנה לשם זה עומד ומכריז וזה עומד ונותן סימנין ונוטלה וזו היא ששנינו [ד] צאו וראו אם נמחת אבן הטוען: **מתני'** [ד] אמר את האבידה ולא אמר סימניה לא יתן לו [ה] והרמאי אע"פ שאמר סימניה לא יתן לו שנאמר [ו] עד דרוש אחיך אותו עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם אינו רמאי: **גמ'** אתמר רב יהודה אמר אבידתא מכריז ור"נ אמר גלימא מכריז רב יהודה אמר אבידתא מכריז דאי אמרת גלימא מכריז חיישינן לרמאי ר"נ אמר גלימא מכריז לרמאי לא חיישינן דא"כ אין לדבר סוף תנן אמר את האבידה ולא אמר את סימניה ה"ז לא יתן לו אי אמרת בשלמא אבידתא מכריז הא קמ"ל אע"ג דאמר גלימא כי לא אמר סימנין לא מהדרינן ליה אלא אי אמרת גלימא מכריז אמר איהו גלימא ואמר איהו גלימא צריכא למימר כי לא אמר סימנין לא מהדרינן ליה אמר רב ספרא לעולם גלימא מכריז אמר איהו גלימא ואמר איהו סימנין ומאי לא אמר את סימניה [ז] לא אמר סימנין מובהקין דידה: והרמאי אע"פ שאמר את סימניה ה"ז לא יתן לו: [ח] ת"ר בראשונה כל מי שאבדה לו אבידה היה נותן סימנין ונוטלה משרבו הרמאין [ט] התקינו שיהו אומרים לו צא והבא עדים דלאו רמאי את וטול כי הא דאבוה דרב פפא אירכס ליה חמרא ואשכחוה אתא לקמיה דרבה בר רב הונא אמר ליה זיל אייתי סהדי דלאו רמאי את וטול אזל אייתי סהדי אמר להו ידעיתון ביה דרמאי הוא אמרו ליה אין אמר להו אנא רמאה אנא אמרו ליה אנן לאו רמאי את קאמרינן אמר רבה בר רב הונא [ח] מסתברא לא מייתי אינש חובתא לנפשיה: **מתני'** [ט] כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל ודבר שאין עושה ואוכל ימכר שנאמר [י] והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו מה יהא בדמים ר"ט אומר [יא] ישתמש בהן לפיכך אם אבדו [יב] חייב באחריותן ר"ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן: **גמ'** ולעולם אמר רב נחמן [יג] אמר שמואל עד י"ב חדש תניא נמי הכי [יד] כל דבר שעושה ואוכל כגון פרה וחמור מטפל בהן עד י"ב חדש מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן [טו] עגלים וסייחין מטפל בהן שלשה חדשים מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן אווזין ותרנגולין מטפל בהם שלשים יום מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן אמר רב נחמן בר יצחק תרנגולת כבהמה גסה תניא נמי הכי [יז] תרנגולת ובהמה גסה מטפל בהן שנים עשר חודש מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן עגלים וסייחין מטפל בהן ל' יום מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן [יח] אווזין ותרנגולין וכל דבר שטיפולו מרובה משברו מטפל בהן שלשה ימים מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן קשיא עגלים וסייחין אעגלים וסייחין אווזין ותרנגולין אאווזין ותרנגולין עגלים וסייחין אעגלים וסייחין לא קשיא [יט] הא דרעיא והא דפטומא אווזין ותרנגולין אאווזין ותרנגולין נמי לא קשיא [כ] הא ברברבי הא בזוטרי: ושאינו עושה ואוכל: תנו רבנן והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו שלא יאכיל עגל לעגלים וסיח לסייחין אווזא לאווזין ותרנגול לתרנגולין: מה יהא בדמים רבי טרפון אומר ישתמש וכו': עד כאן לא פליגי אלא

עין משפט נר מצוה

קח א ב מיי' פי"ג מהל' גזלה ואבידה הלכה ט סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסז סעיף ג:
קט ג מיי' שם הל' ז סמג שם:
קי ד מיי' שם הל' ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רסז סעיף ה:
קיא ה ו מיי' שם הל' ג ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג שם טוש"ע שם סעיף ה:
קיב ז מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ו:
קיג ח טוש"ע ח"מ סי' כט סעיף ח:
קיד ט מיי' פי"ג מהל' גזלה ואבידה הל' טו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רסז סעיף כב:
קטו י כ מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף כה:
קטז ל מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעיף כב:
קיז מ מיי' שם הל' טז טוש"ע שם סעיף כג:
קיח נ מיי' שם הל' טו ועיין בהשגות ובמגיד משנה טוש"ע שם סעיף כב:
קיט ס מיי' שם הל' טז טוש"ע שם סעיף כד:
קכ ע מיי' שם טוש"ע שם סעיף כג:
קכא פ מיי' שם טוש"ע שם סעיף כד:

רבינו חננאל

ת"ר. משחרב בית המקדש התקינו להיות מכריזין בכנסיות ובתי מדרשות, משרבו האנסין שאומרין אבדתא למלכא, התקינו שיהא מודיע המוצאה לשכניו ולמיודעיו ודיו. פי' מהסס, מתירא. ת"ר. **אבן הטוען** היתה בירושלם, כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם, וכו'. פי' אבן גבוהה היתה בירושל(מ)', והיה כל מוצא אבידה עולה עליה ומכריז, וזו היא ששנינו בפרק סדר תעניות השני (תענית יט.), אמ' להן חוני המעגל צאו וראו אם נמחת אבן הטוען. פי', ראו אם גברו המים ועלו וכסו האבן שנקראת אבן הטוען, אבקש רחמים שיפסקו הגשמים. **אמ' את האבידה ולא אמ' את סימניה.** אוקמה רב ספרא אליבא דרב נחמן דאמ' גלימא מכריז, כדאמ' האבידה וסימניה, ומאי לא אמ' סימניה דקאמ' במתני', לא אמ' סימנין מבוהקין דידה. וסוגיין בענן דיהיב סימנין מובהקין, והוא דאית סהדי דליתיה רמאי. ופשטינן דלא מיתי אינש חובה לנפשיה, כדאבוה דרב פפא. תלמוד ארץ ישר' (בפירקין ה ז), שמע סימניה בהאי כנישתא ואזל לכנישתא אחריתי יהיב סימניה, זהו רמאי.

תורה אור השלם

ו וְאִם לֹא קָרוֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יְדַעְתּוֹ וַאֲסַפְתּוֹ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְהָיָה עִמְּךָ עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וַהֲשֵׁבֹתָ לוֹ: דברים כב ב

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה דבריבי כו'. נ"ב אבל רמב"ם פי' להיפך וכן נ"י בשם ר"ת:

לעזי רש"י

אנשמיטר"א [אינטרמיטר"א]. להתעסק.

מוסף רש"י

עד דרוש אחיך אותו. והרי משמע עד לדרוש אחיך אותו עד דרשן את אחיך (לעיל כז:). **ראה היאך תשיבנו לו.** שתהא בו הסבה, שלא יאכל בניתך כדי דמיו ותתבטל ממנו (דברים כב ב).

מוסף תוספות

א. אם נמחית אבן הטוען פי' בקונ' אם נכסית שאינה נראית כמו ומחה ה' אלקים דמעה וגו' (ישעיה מה) [אבל]. תוס' רא"ש. ב. כלומר שתמסמס האבן הגדולה כ"כ וכו' וא"ל דבר גזמא שא"א להיות שתמחה. מיוחס לריטב"א. [ועי' סוס ריטועות] ג. דשולח יד בפקדון חייב, ואפילו הוי בעין ואהדריה לדוכתיה. שטמ"ק בשם תוס' שאנ. ד. כ"ש הכא כשלקחן ונאבדו. ר"פ. ה. אם לא נשתמש בהן, פי'. ר"פ.

ו) (**אתי לאחלופי בשני.** שמא יש שהוא סבור שאמר רגל שני:) **אודיא דדינרי.** כלי מלא זהובים: **זוז היא ששינו.** במסכת תענית (דף יט.) בחומי המעגל: **לאו ולאו אם נמחת אבן טוען.** אם נכסת בגשמים שגבהו הגשמים למעלה הימנו יש גשמים יותר מדאי ואתפלל עליהם שילכו: **חיישינן לרמאי.** שמא שמע האובד מתאונן בין שכיניו טליתי נאבדה וזה יודע את סימניה וכשישמע את מולאה מכריז טלית מצאתי יקום ויתן סימניה הלך אבידתא מכריז ואינו נותן לב לומר טלית זו אבדתי ואלו סימניה: **אין לדבר סוף.** דהשתא נמי מסיק אבדעתיה ואמר אם טלית היא שמצאת אלו סימניה: **אי אמרת בשלמא אבידתא מכריז.** ולא מזכיר שם המפקן אלטריך תנא לאשמועינן דאע"ג דאמר האי טלית אבדתי צריך ליתן סימנין: **אמרו ליה אין.** כסבורין שאמר להן ידעיתון ביה דלאו רמאי הוא שכך היה לו לשואלן: **מסתברא.** שזה היה דעתן מתחילה ואין כאן משום מגיד וחזור ומגיד: **לא מייתי איניש חובה לנפשיה.** וכשהגיאן לב"ד בטוח היה שלא יעידו חובתו: **מתני' כל דבר שעושה ואוכל.** אם אבידה זו דבר שיכולין להאכילו את שכר מעשיו כגון שור וחמור: **יעשה ויאכל.** ולא ימכור אותו המוצא אם שהו בעליו מלדרשו שכל אדם נוח לו בבהמתו שהכירה בו כבר ולימדה לרעותו: **ראה היאך תשיבנו לו.** שלא תאכילנו חלי דמיו שא"כ אין זו הסבה: **לפיכך.** מפרש בגמרא: **גמ' ועעולם.** וכי עד עולם זקוק זה לטפל בטורח שמירה: **אם דמיהן.** מוכרן ומניח הדמים אצלו: **עגלים וסייחין.** דקין שאין עושין מלאכה: **תרנגולין.** זכריס שאין מטילין ביצים: **כבהמה גסה.** שעושה ואוכלת ומטפל בה י"ב חדש דיכול להאכילה דמי ביצים: **מטפל.** אנשמיטר"א בלע"ז: **הא דרעיא הא דפטומא.** הא דקתני שלשה [חדשים] בארץ מרעה ובזמן הדשאים שאין טיפולו מרובה והא דקתני ג' [יום] בזמן שאין מרעה ולריך לפטמה על אבוסה ממה שבבית שדמיה יקרים: **ברברי.** [א] מוכלין הרבה הלכך ג' ימים דהא אוקימנא בזכריס: **אלא יאכיל עגל לעגלים.** מן העגלים שנמצאת לא יאכיל לו דמי עגל: **עד כאן לא פליגי.** לעניין להתחייב באבידתו: אלא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אלא. משום שכר שימוש מעות אבל שכר שמירת מלוה דנימא מגו דלא בעי למיתב ריפתא לעניא דהעושק במלוה פטור מן המלוה לא מחייבין ליה: **דשנשתמש.** לאו דוקא אלא משום שכר שימוש קאמר מפני שמותר להשתמש בהן: **דשומר חנם.** ואינו חייב אלא בפשיעה: **דשומר שכר.** וחייב בגניבה ואבידה דשומר שכר מלוה הוא דהעושק במלוה פטור מן המלוה: **כולי עלמא לא פליגי דמחייב.** כדין שומר שכר: **מאי לפיכך דר"ע.** כיון דאמר לא ישתמש מהיכא תיסק לדעתין לחיובא דאינטריך למימר אינו חייב:

אלא כשנשתמש בהן אבל אם אבדו פטור לימא תיהוי תיובתא דרב יוסף [6]דאתמר שומר אבידה רבה אמר כש"ח רב יוסף אמר [8]כש"ש אמר לך רב יוסף בגניבה ואבידה דכ"ע לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל ר"ט סבר שרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו [9]והוה ליה שואל עלייהו ור"ע סבר לא שרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו הלכך לא הוי שואל עלייהו א"ה לפיכך דאמר ר"ע למה לי א"א בשלמא בגניבה ואבידה הוא דפליגי היינו דקתני ר"ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן ס"ד אמינא שומר שכר הוי כדרב יוסף ובגניבה ואבידה מחייב קא משמע לן לפיכך השתא דאמרת לא ישתמש בהן שומר שכר לא הוי ולא מחייב בגניבה ואבידה אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל מאי לפיכך דרבי עקיבא הכי מבעי ליה למתנא ר"ע אומר לא ישתמש בהן ואנא ידענא דכיון דלא ישתמש בהן לאו שואל הוי ואינו חייב באחריותן [10]לפיכך דרבי עקיבא למה לי משום לפיכך דרבי טרפון ולפיכך דרבי טרפון למה לי [11]הכי קאמר כיון דשרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו כמאן דאישתמש בגוייהו דמי וחייב באחריותן והא אבדו קתני

כדרבה

כדרבה

רבנן לאשתמושי בגוייהו הלכך לא הוי שואל עלייהו ור"ע סבר לא שרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו הלכך לא הוי שואל עלייהו א"ה לפיכך דאמר ר"ע למה לי א"א בשלמא בגניבה ואבידה הוא דפליגי היינו דקתני ר"ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן ס"ד אמינא שומר שכר הוי כדרב יוסף ובגניבה ואבידה מחייב קא משמע לן לפיכך השתא דאמרת לא ישתמש בהן שומר שכר לא הוי ולא מחייב בגניבה ואבידה אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי באונסין דשואל מאי לפיכך דרבי עקיבא הכי מבעי ליה למתנא ר"ע אומר לא ישתמש בהן ואנא ידענא דכיון דלא ישתמש בהן לאו שואל הוי ואינו חייב באחריותן [12]לפיכך דרבי עקיבא למה לי משום לפיכך דרבי טרפון ולפיכך דרבי טרפון למה לי [13]הכי קאמר כיון דשרו ליה רבנן לאשתמושי בגוייהו כמאן דאישתמש בגוייהו דמי וחייב באחריותן והא אבדו קתני

שיבא עני בשעה שמתעסק בה לצורכה ואין סברא שיהא שומר שכר בעבור זה כיון דלא שכיח [7] דבשעה שהאבידה בביתו ואינו מתעסק בה פשיטא דאף לרב יוסף אינו פטור מלמיתב רפתא לעניי [8] שהרי אדם שלבוש ציצית או שיש לו תפילין בראשו וכי יפטר מכל המצות [1] והא דלקמן (דף לא.) מוקי רבא קרא (א) דוהשב תשיבם לגינתו המשתמרת וקמ"ל דלא בעינן דעת בעליס כדמוקי רב יוסף בפרק הכונס (ב"ק דף מ. ושם) דרבה מוקי לה בשאינה משתמרת שמילה מעולה כמו בביתו ומייתי ראיה מינה דשומר אבידה כשומר חנם הוי אין ראיה דהלכה כרב יוסף דרבה גופיה הדר ביה כשמירץ לו רב יוסף דקמ"ל דלא בעינן דעת בעליס ומוקי לה בגינתו המשתמרת דהא בקרא שור ושה כתיב ומודה רבה בבעלי חיים דהוי עלייהו שומר שכר דאנקטינהו גברי בריית וכשרוצה להביא ראיה לדבריו ולא ידע שינויא דרב יוסף היה צריך לדחוק ולהעמיד בכפותים ועוד דוחק אחר דהוי מוקי קרא לגינתו שאינה משתמרת ואשמועינן קרא דהוי שומר חנם ולרבה אית ליה מסברא דהוי שומר חנם דלא מטי הנאה לידו ועוד [9] י"ל [2] דלקמן ה"פ היכי דמי אי דלא מינטרא למר כדאית ליה מפשיעה ולמר כדאית ליה מגניבה ואבידה אמאי פטור ואי דמנטרא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה וכו' ושלחי האומנין (לקמן דף פא. ושם) דאמר ר"א שבא אצל המשכון ויטול מעותיו ר"ע אומר אצל המשכון מעותיו ומוקי מתני' [10] דהלוהו על המשכון שומר שכר דלא כר"א ומסיק דפליגי בשומר אבידה וקאמר לימא דרב יוסף תנאי היא ופרש"י דרבה ודאי תנאי היא דלא מצי סבר כר"ע [11] אם כן משמע דאין הלכה כרבה דהוי כר"א דשמעתי' [12] הוא וגם דמתניתי' לא אתיא כוותיה וי"ל דרבה ודאי לאו תנאי היא ואפילו לר"ע משום מלוה לא הוי שומר שכר וטעמא דר"ע דאמר אבדו מעותיו דשמואל [13] דאפילו בדלא שוי שיעור זוזי אבדו כל מעותיו דהוי כאילו פי' אאם יאבד המשכון שיאבדו מעותיו ור"א ליתיה דשמואל ואפילו שוי שיעור זוזי לא אבדו מעותיו אלא לרב יוסף כי נמי מוקי פלוגתייהו דשמואל לא קאי ר' אליעזר כוותיה לפי מה שמדמה עתה במסקנא מלוה על המשכון לשומר אבידה שהוא פוטר את המלוה באבידה' אלמא לא הוי שומר שכר ומשני דאתי מלתיה דרב יוסף אפי' כר"א ותדע דלא מצינו למימר דרבה לא מצי סבר כר"ע דהא בשמעתין משמע דהולהו סברי דרבה ולר"ע נמי הוי שומר חנם והא דתנן פרק שבועת הדיינין (שבועות דף מג. ושם) המלוה על המשכון ואבד המשכון שחייב באבידה מה שהמשכון יתר על המוב אלינא דרבה מבעיא לן לאוקמה באבדה בפשיעה דלא הוי ביה אלא שומר חנם דמה שכנגד החוב מפסיד אפילו לא אבד בפשיעה מטעמא דשמואל ואין זה דוחק דה"נ כי בעי גמרא מעיקרא לאוקמה פלוגתא דר"א ור' עקיבא דשמואל או בדר' יצחק ולא היה מדמה לשומר אבידה צריך נמי לאוקמה מתני' דשבועות דמיחייב לשלם באבדה מה שהמשכון יתר על החוב באבדה בפשיעה דמטעם דשמואל או דר' יצחק אין לחייב המלוה באבידת המשכון אלא במה שכנגד החוב ואדרבה מפ' האומנין (לקמן דף פב. ושם) יש להוכיח דהלכה כרבה דאי הלכה כרב יוסף אמאי מוקי גמרא אלא מחוורתא מתניתין דלא כר"א לוקמה [14] באין מלוה צריך למשכון [15] דלא שרו ליה אמאי לר"א ופלוגתייהו במלוה צריך למשכון [16] אלא ודאי משום דהלכה כרבה ואין הלכה כרב יוסף ולדידיה לא מצי לאוקמא מתניתין כר"א ועוד דאיה מפרק המפקיד (לקמן דף מג. ושם) [17] דרב נחמן סבר נאנסו לא אלמא ס"ל דבהנאה שמותר להשתמש לא הוי אלא שומר שכר והיינו כרבה דלרב יוסף הוי שואל [18] ואין לומר דהכא דהוי שומר אבידה דבלא היתר תשמיש הוי שומר שכר [19] דהתם דשרו ליה לאשתמושי בהו [20] הוי שואל אבל התם דלא מיירי באבידה [21] משום הנאת היתר תשמיש נבד לא הוי אלא שומר שכר לא היא כיון דבשביל היתר תשמיש נבד לא הוי אלא שומר שכר כרב נחמן א"כ בשביל שיש לו עוד פרוטה לרב יוסף משום שמירת אבידה אין סברא שיהא לו דין שואל דאמאי אם מוסיפין שכר לשומר יהיה לו דין שואל ועוד דקי"ל כרבה בר פ' [22] משדה עגין ומתלה ולינה למימר דוקא במילי דבבא בתרא כדמפרש בתשובות דרב נחמן [23] דהא אמר פרק מי שאחזו (גיטין דף עד: ושם ד"ה הא) והא קי"ל כרבה ולא קאמר בהא דהוה משמע בהא ולא במילי אחרינא כדקאמר על רשב"ג [24] ובפרק מי שהוליאוהו (עירובין דף נג.) בשמעתין דהחזיק בדרך מתיישבת ההלכה יותר במה שהלכה כרבה לגבי דרב יוסף כדפי' שם רש"י ובסדר תנאים ואמוראים פוסק דרבה ורב יוסף הלכה כרבה בר משדה עגין ומתלה וכל רבותינו שון דבשאר דברים שמתמא הלכה כרבה אי ליכא הוכחה כרב יוסף [1] : **לפיכך דרבי טרפון למה לי.** [25] בשלמא לרבה דלפיכך דר"ע אשמועינן לאפוקי דרב יוסף מצינו למימר דלפיכך דרבי טרפון משום לפיכך דר"ט אתי למידק נמי דדוקא משום דמותר להשתמש חייב אבל אסור להשתמש פטור לאפוקי דרב יוסף אבל לרב יוסף מאי לפיכך [26] וקשה דמאי בעי מאי לפיכך הלא חדוש גדול השמיענו דמעיקרא אמרינן דבמה שמותר להשתמש לא הוי אלא שומר שכר ולא כשואל דהא אבדו קתני דמשמע שאם אבידה בלא אונס והשתא מבעי לן למימר דמחמת היתר תשמיש הוי כשואל ואבדו היינו שטבע ספינתו בים ועוד דבפרק המפקיד (לקמן דף מג. ושם) אלטריך מתני' לאשמועינן דמחמת היתר תשמיש הוי שומר שכר לרב נחמן דאמר נאנסו לא גבי מפקיד מעות אלא [3] חנווני דקתני לרוים לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב והא מלתא דפשיטא היא דאינו חייב באבידה כיון דשומר חנם הוא אלא סיפא אלטריכא ליה לאשמועינן דמותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן והוי שומר שכר לרב נחמן דאמר נאנסו לא וכיון דאפילו למיהוי שומר שכר מחמת היתר תשמיש אלטריך לאשמועינן אלא י"ל דלאו קושיא הוא אלא פירושא בעלמא הוא: דאלטריך שפיר לאשמועינן אלא י"ל דלאו קושיא הוא אלא פירושא בעלמא הוא:

והוי שואל עלייהו. תימה דהוה ליה למימר והוה לוה עלייהו ואם נאמר דאם באו בעלים קודם שהוליאם חייב להחזיר אותם מעות עצמם ולא אחריים הוה ל"ש דקרי ליה שואל אך מי אפשר לומר כן דבפרק המפקיד (לקמן דף מג.) פריך מי נאנסו חייב מאי אריא הוליא כי לא הוליא נמי והשתא מי חייב להחזיר הן עצמן כשיתבע הגזבר אם כן לא קנאם השולחני בשלא הוליאם ולא מעל כדאמר פרק השואל (לקמן דף צט.) לא בקש בו לא מעל כיון שהמשאיל יכול לחזור בו וא"כ מאי פריך כי לא הוליא נמי אלא ודאי אפילו אם אותן המעות עדיין בעין אין צריך להחזיר הן עצמן וי"ל דנקט שואל משום דנקט אונסין דכתיב בקרא גבי שואל וגם לפי שמחזיר שומר חנם ושומר שכר. ר"ח וה"ג פסקו דהלכה כרב יוסף מהיא דאין בין המודר (נדרים דף לג.) דקאמר ומחזיר לו אבידתו חד אמר דוקא מדיר למודר אבל מודר למדיר לא משום דקא מתסרי פרוטה דרב יוסף ומד אמר פרוטה דרב יוסף לא שכיחא ס"מ דכולהו אית להו דרב יוסף [4] ואין זו ראיה דגם רבה מודה [5] דבשעה שמתעסק באבידה שפטור מלמיתב רפתא לעניים [6] אלא דס"ל דלא שכיחא

מסורת הש"ס

(א) נ"ק ט: לקמן פב. שבועות מד. נדרים לג.; (ב) ר"ל כעין ל"ל והכל מיכון אחד. רש"ל; (ג) [לקמן פ:], (ד) [שבת קל: וע"ש תוס' ד"ה ורבי ותוס' נדה ז: ד"ה שמותין], (ה) נ"ב קיד: קמנ:], (ו) [וע' תוס' מגילה כט: ד"ה והלכתא כו'], ותוס' בקדושין ט. ד"ה הלכתא,

גליון הש"ם

גמ' לפיכך דר"ע. כעין זה מה דף ט ע"א ודף ס ע"ב:

מוסף רש"י

שומר אבדה. סכנא אבידת חבריו לגימו בדכתיב (דברים כב) ותסתרם אל תוך ביתך (ב"ק נו: ולקמן פב.). **כשומר שכר.** שכר מלוה (שבועות מד:). **כמאן דאשתמש בגוייהו דמי.** דמהשתא הוי שואל עלייהו (לקמן מג.).

רבינו חננאל

אלא בנשתמש בהן. אבל אם לא נשתמ[מ]ש בהן דברי הכל פטור. לימא תהוי תיובתיה דרב יוסף, דאיתמר בפ' הכונס צאן לדיר (ב"ק נד:), שומר אבידה, רבה אמ' כשומר חנם ונשבע על הכל. רב יוסף אמ' כשומר שכר שנשבע על האונסין ומשלם הגניבה ואבידה. ודחי רב יוסף, בגניבה ואבידה כולי עלמ' לא פליגי דחייב כשומר שכר, כי פליגי באונסין, ר' טרפון סבר אינ"ג דאבידה עצמה הוה ליה שומר שכר, כיון דשרי ליה לאישתמושי בדמיה, נעשה עליה כשואל וחייב גם על האונסין. ור' עקיבה סבר לא שרו ליה רבנן לאישתמושי בדמי אבידה, הילכך לא הוי עלייהו אלא שומר שכר. **ואקש' עליה,** אי הכי למה ליה לר' עקיבה למיתנא לפיכך, אי אמרת בגניבה ואבידה פליגי, ר' טרפון סבר כיון דשרו ליה לאישתמושי בהו הוי ליה כשומר שכר עלייהו, וחייב בגניבה ואבידה. ור' עקיבה סבר לא שרו ליה רבנן לאישתמושי בהו, וכשומר חנם הוא עלייהו שאם אבדו פטור, וכל שכן נאנסו שפטור. אלא אי אמרת בגניבה ואבידה דברי הכל חייב כי פליגי באונסין, לתני רבי עקיבה אומ' לא ישתמש בהן, וממילו[א] ידענא דכיון דלא שרי לאישתמושי בהו לא (הוי) [הוי] עלייהו אלא כשומר שכר, אבל שואל לא הוי עלייהו. לפיכך דקתני מאי אתא לאשמועינן. **ופריק,** ודאי ר' עקיבה **לא הוה צריך למיתניה לפיכך,** מיהו איידי דתנא ר' טרפון לפיכך תנא איהו נמי לפיכך. ומקשי' תוב, לפיכך דר' טרפון נמי למה לי. ופריק רב יוס[ף]ך) צריכא והכי קתני, כיון דשרו ליה רבנן לאישתמושי בהו הוה ליה עלייהו כשואל, לפיכך אע"פ שלא נשתמש בהן חייב עליהן כשואל. ומקשי' עליה, אי הכי לא הוה תני לפיכך אם אבדו חייב בהן, דמשמע שומר שכר הוא חשוב שחייב באבידה, אלא הוה ליה למיתנא לפיכך אם נאנסו חייב בהן, דמשמע דשואל הוי עליהן.

עין משפט נר מצוה

קכב א מיי' פי"ג מהלכות גזלה ואבידה הלכה י סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסז סעיף טז:

קכג ב ג מיי' שם הל' יח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה והוי וכו' והא דלקמן מוקי רבא קרא **דהשב** תשיבם: (ב) ד"ה לפיכך וכו' גבי מפקיד מעות אלא שולחני דקתני:

מוסף תוספות

א. ואפילו מאן דשרי למודר להחזיר אבידה לא שרי אלא משום דפרוטה דרב יוסף לא שכיח. תוס' ב"ק נו: אבל מודה הוא דפטור מלמיתב ריפתא לעניא א"כ הוה עלה כמו ש"ש. תוס' הרא"ש. ב. לרב יוסף. שם. ג. דעוסק במצוה פטור מן המצוה. שם. ד. ומ"מ הוא נהנה לכך אסור למודר. שם (וע' מהרי"ש). ה. כיון שיכול לקיים שניהם. שם. ו. ועוד דבפרק אין בין המודר (נדרים לג:) אמר דפרוטה דרב יוסף לא שכיח ואי פטרת ליה כל זמן שהאבידה בבית שכיח ושכיח הוא. שם. ז. דרבה לא קיבלה אלא מתחילה לא עלה על דעתו להוכיח דינו מזה אלא לאסמכתא בעלמא נקט קרא לדבריו וכו' ורבה נמי מודה דעיקר קרא לא אתא אלא כדרבי אלעזר כדמסיק הש"ס בפרק אלו מציאות וסוגיא דהתם אתיא נמי כוותיה. תוס' שבועות מד. (ועי' מהרש"ל) ח. דאי לרבי עקיבא ודאי הוי שומר שכר. תוס' ב"ק מ: ט. [דאמר] אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי. שם. י. אף מדמי המשכון. שם. יא. מתניתין. שם. יב. דכ"ע מצוה קעביד. שם. יג. אי מצוה קעביד אי לא, פי' שצריך למלוה להשתמש בו ופוחת לו והולך מהלואתו כך פי' התם בקונטרס. שם. יד. גבי מפקיד מעות אצל שולחני מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותם. שם. טו. והלכתא כרב נחמן בדיני (כתובות יג.). תוס' הרא"ש. טז. כרב יוסף, הלכך. י"ן. יז. מסקינן לה דרגא [וע"כ]. י"ן. יח. אם לא היה מותר להשתמש בהן לא הוי אלא שומר חנם, הלכך אפי' מסקת ליה דרגא. י"ן. יט. דהני תלת מילי בבבא בתרא איתנהו אבל בשאר מסכתות איכא טובא דהלכה כרב יוסף. תוס' הרא"ש. כ. ובהא קיי"ל אין הלכה כרשב"ג. תוס' הרא"ש. כא. וקשה דאמשמע דאינו יכול להקשות כי אם לר' יוסף, ולרבה נמי תקשי דמ"ט לר"ט חייב באחריות בגניבה ואבידה יותר מבאונסין, י"ל [דה"ק]. י"ש. כב. נהי דאמר דאסור להשתמש, חייב בגניבה ואבידה. י"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בזכוכית לבנה. א) וא"ת אמרינן פרק עגלה ערופה (סוטה דף מח:) דמשחרב בית המקדש בטלה זכוכית לבנה וי"ל דלא בטלה לגמרי קאמר אלא דלא שכיחא ב) דהא רב הונא תבר זכוכית חיורתא בחופת בנו פ' מ) אין עומדין (ברכות דף לא. ע"ש): בתורי

כדרבה ג) דאמר רבה נגנבו בלסטים מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון (ד) ביד רחבה הוה ליה הנהו זוזי דיתמי אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה מהו לאשתמושי בגוייהו א"ל הכי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון א"ל אביי ולאו אתמר עלה א"ר חלבו אמר רב הונא א לא שנו אלא בדמי אבידה הואיל וטרח בה אבל מעות אבידה דלא טרח בהו לא והני כמעות אבידה דמו א"ל זיל לא שבקו לי דאשרי לך: **מתני'** ב מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום ואם אינו יודע לקרות גוללן אבל לא ילמוד בהן בתחלה ולא יקרא אחר עמו ג מצא כסות מנערה אחד לשלשים יום ושוטחה לצרכה אבל לא לכבודו ד כלי כסף וכלי נחושת משתמש בהן לצרכן אבל לא לשחקן ה כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד שיבא אליהו ו) ז מצא שק או קופה וכל דבר שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול: **גמ'** אמר שמואל ח המוצא תפילין בשוק שם דמיהן ומניחן לאלתר מתיב רבינא מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום ואם אינו יודע לקרות גוללן אין שם דמיהן ומניחן לא אמר אביי ט תפילין בי בר חבו משכח שכיחי ספרים לא שכיחי ת"ר י) יא השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאילנו לאחר פותחו וקורא בו ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו יא וכן המפקיד ס"ת אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חדש פותחו וקורא בו אם בשבילו פתחו אסור סומכוס אומר בחדש שלשים יום בישן שנים עשר חדש ר"א בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש: אמר מר השואל ספר תורה מחבירו הרי זה לא ישאילנו לאחר מאי אריא ס"ת אפי' כל מילי נמי יב דאמר ר"ש בן לקיש כאן שנה רבי יג אין השואל רשאי להשאיל יד ואין השוכר רשאי להשכיר ס"ת איצטריכא ליה מהו דתימא טו) ניחא ליה לאיניש דתיעביד מצוה בממוניה קמ"ל פותחו וקורא בו פשיטא ואלא למאי שייליה מיניה סיפא איצטריכא ליה ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה וכן המפקיד ס"ת אצל חבירו גוללו כל שנים עשר חדש פותחו וקורא בו מאי עבידתיה גביה ותו אם בשבילו פתחו אסור הא אמרת פותחו וקורא בו הכי קאמר יז אם כשהוא גוללו פותחו וקורא בו מותר אם בשבילו פתחו אסור סומכוס אומר בחדש שלשים יום בישן שנים עשר חדש ר"א בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש ר"א בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שלשים יום: קמא אלא אימא ר' אליעזר בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שלשים יום: אבל לא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו: ורמינהו לא יקרא פרשה וישנה ולא יקרא בו פרשה ויתרגם ולא יפתח בו יותר מג' דפין ולא יקראו בו שלשה בני אדם בכרך אחד הא שנים קורין אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני ענינים: מצא כסות מנערה אחד לשלשים יום: למימרא דניעור מעלי לה והאמר רבי יוחנן מי שיש לו גרדי אומן בתוך ביתו ינער כסותו בכל יום אמרי בכל יום קשי לה אחד לשלשים יום מעלי לה איבעית אימא לא קשיא יח הא בחד והא בתרי איבעית אימא יט) לא קשיא כ הא בידא והא בחוטרא איבעית אימא לא קשיא כא הא בדעמרא הא בדכיתנא כב) א"ר יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין ולא אמרן אלא בכלי מתכות אבל בכלי חרש לית לן בה ובכלי מתכות נמי לא אמרן אלא דלא צויץ אבל דצויץ לית לן בה ולא אמרן אלא דלא שדא ביה ציביא אבל שדא ביה ציביא לית לן בה: וא"ר יוחנן כג) מי שהניח לו אביו מעות הרבה ורוצה לאבדן ילבש בגדי פשתן וישתמש בכלי זכוכית וישכור פועלים ואל ישב עמהן ילבש כד) בכלי פשתן בכתנא רומיתא וישתמש בכלי זכוכית בזוגיתא חיורתא וישכור פועלים ואל ישב עמהן תרגומא בתורי

אלה מאכד מהר הון רב: **לפנא רומיתא.** דמיסס יקרין וממהרין לגלות: **פרגמה.** להך שכירות דפועלים: כה) **בתורי.** בפועלים המנהיגים בשוורי בעה"ב:

דדרכה. בפרק הזהב (לקמן דף נח.) גבי בני העיר ששלחו את שקליהן: **בדמי אבידה.** שמכרה לאחר שנטפל בה כמו שאמרו חכמים: **אבל מעות אבידה.** כגון שמצא בכיס או שלש מטבעות עשויין כמגדלין: **מתני' אחת לשלשים יום.** שמתעפשין כשאר מלבושתן וכל ספרים שלהן היו עשויין (כ) בגליון: **גוללן.** מתחילתן לסופן שיכנס בהן האויר: **בתחלה.** מה שלא למד מפני שצריך להשאולו לפניו: **ולא יקרא אחר עמו.** לפי שזה מושך אצלו וזה מושך אצלו ונקרע: **שוטחה לצרכה.** לשלוט בה אויר שלא תתבלבל עש: **לצרכן.** שמתעפשים בקרקע שצריך לתתן בקרקע כדאמרינן לקמן (כ) שזו היא שמירתן ולפיכך משתמש בהם לפרקים: **אבל לא לשחקן.** לא יטמטם בהן זמן ארוך שישחקן אוזי"ר בלע"ז: **לא יגע בהן.** זהב אינו מתעפש בארץ וזכוכית שמא יסבר: **שאין דרכו ליטול.** דבר שגנאי הוא לו שאדם חשוב הוא ואין דרכו ליטול קופה שלו להכניסה מן החוץ לבית שמור לא יטול ופטור מהשבת אבידה דילפינן (כ) מוהתעלמת: **גמ' בי בר חבו.** בבית פלוני העושה תפילין מצויין לימכר ויחזור ויקנה מן הדמים: **גוללו.** בכל שנים עשר חדש פעם אחת: **אם בשבילו פתחו.** כולה מפרש לקמיה: **מאי אריא ספר.** שהוא נוח להתקלקל בטמטום וקריעה: **לאו שנה רבי.** במסכת גיטין (דף כט.) תנן השולח גט בארץ ישראל הרי זה משלחו ביד אחר ואם אמר לו טול חפץ פלוני הימנה לא ישלחנו ביד אחר שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר ואמר ר"ל עלה כאן שנה רבי במשנה זו למדנו רבי שסתם המשניות אין השואל כו' דבכולהו שייך למימר אין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר: **מאי עבידתיה.** קס"ד לגורכו קאמר ולא לגורך ספר תורה דהא לגורך ספר תורה תנא ליה גוללו כל שנים עשר חדש להכי פרכינן מאי עבידתיה דהאי גבי ספר תורה לקרות בו לגורך עצמו: **אם כשהוא גוללו.** להגאת ס"ת פתחו וקרא בו מותר: **בחדש שלשים יום.** החדש ממהר להתעפש מן הישן: **אימא אחד זה ואחד זה שלשים יום.** ומתני' נמי דקתני קורא בהן אחת לשלשים יום ולא מפליג בין ישן לחדש ר"א בן יעקב היא: **בענין אחד.** [א] בפרשה אחת אין קורין: **בשני ענינים.** זה בדף זה וזה בדף זה קורין דלא אתי לשמוטי מהדדי: **מי שיש לו גרדי אומן בביתו.** שיתרגל לו טליתות חדשות תמיד: **ינער כסותו בכל יום.** ולמדנו דרך ארץ דניעור קשה לה: **בחד.** בחדש אחד אין ניעורו קורעה: **שניים** המוחזק בשני לאשה ומנערין ממתמין אותה יותר מדאי וקשה לה: **דעמרא.** [ב] קשה לה שנמתחת ונקרעת: **לסא דחרשין.** נוח לשמות כוס של מכשפות מכוס של מיס פוסקין. ואיידי לאיירי במילי דרבי יוחנן בהלכות דרך ארץ נקט הני שמעתא: **צויץ.** רותח: **ציביא.** כל דבר שנותנין לתוך המשקה או עשבים או תבלין או עקרי בשמים קרי ציביא: **ורוצה לאבדן.** ללמדנו דא שלא ירגיל אדם בכך שהעושה מקנמן מגו. נח. וע"ע דף מו: רש"י ד"ה מיתמי ותוד"ס וספרא, ג) [שבועות נ:], ד) [מסכת סופרים פ"ה הל' טו], ד) גיטין כט., ה) [פסחים ד: בכורות יח: נח.], ו) [בבא"ר נוסף: הא והא בתרי ולי"ק וכו'], ז) מולין פד:, ח) [שם], ט) בגדי פשתן בפ"ל, י) [דף מב.], יא) [לקמן נ.], יב) [שייך לדף ל.], יג) [וע"ע תוס' שבת כ: ד"ה אמן],

הגהות הב"ח

(א) גמ' בי רמכה הוה להו הנהו וכו' אתו לקמיה דרב יוסף אמרו ליה וכו' אמר להו הכי אמר וכו' דאמרי לבו הכי בל"ל וע"ג דאמר"ר גורס ביל רחמא ה"ל הנהו זוזי דיתמי אתא הכל בגמרא יחיד: (ב) רש"י ד"ה אתא וכו' הוה עשוין בגלילה הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה בענין אחד כו'. נ"ב וכן פי' הרא"ש אבל הרמב"ם פי' לריף: [ב] שם ד"ה דעמרא קשה כו'. נ"ב אבל רי"ף ורמב"ם וש"פ פי' לריף:

לעזי רש"י

אוזי"ר [אושי"ר]. לשחוק (כאן כלי בית של מתכת).

מוסף רש"י

בלסטים מזוין. לאוגס הוא (לקמן נח.). שאין דרכו ליטול. אם היה שלו, הרי זה לא יטול. אינו מחזיר עליו אלא מוכל להתעלם, שנאמר והתעלמת, פעמים שאתה מתעלם (שבועות לו.). בר חבו. מוכר תפילין הוה (מגילה יח:). כאן שנה רבי. ממשנה זו אנו למדין (קדושין מה.). ניחא ליה לאינש דתיעבד מצוה בממוניה. שאין חסר כיס כלום (ברכות נח. מכת"י.). כסא דחרשין ולא כסא דפושרין. טוב לשמות כוס של מכשפות ולא לשמות כוס של מיס פוסקין, שרעים הם לגוף (חולין עד:). צויץ. הרמיה (שם). ציביא. שרשי עשבים ותבלין (שם). מי שהניח לו אביו מעות. כלומר מי שלא טרח ממון וקל בעיניו לאבדו, זהו איבודו (שם). ילבש בגדי פשתן. שהן יקרים ולפי דרכיו למדנו שהעושה אלה מאבד ממון ויזהר אדם מהם (שם). בכתנא רומיתא. יקר היה (שם).

מוסף תוספות

א. משמע דזכוכית לבנה היתה בימי ר' יוחנן. תוס' מולין פד: ב. כמו בזמן בית המקדש. תוס' מולין פד:

קכד א מיי' פי"ג מהל' גזלה והאבידה הל' יח סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' רסז סעיף כה:
קכה ב מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף כ:
קכו ג מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף יח:
קכז ד ה מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעיף יט:
קכח ו מיי' שם פי"א הל' יג סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רסז סעיף א:
קכט ז ח מיי' שם פי"ג הל' יד סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רסז סעיף כא [רב אלפס כאן והכלות תפילין דף עח.]
קל ט מיי' פ"א מהל' שכירות הלכה ד טוש"ע מ"מ סי' שמב:
קלא י מיי' פ"ז מהל' שאלה ופקדון הל' ד ופי"ג מהלכות אבידה הלכה יג סמג עשין עד פח טוש"ע מ"מ סי' רלב סעיף כ:
קלב כ מיי' פ"א מהל' שכירות הלכה ד סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' שמב:
קלג ל מיי' שם סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שז סעיף ד:
קלד מ מיי' פ"ז מהל' שאלה ופקדון הלכה ד סמג עשין פח טוש"ע מ"מ סי' רלב סעיף כ:
קלה נ ס ע מיי' פי"ג מהל' גזלה והאבידה הלכה יא ופ"ז מהלכות שאלה ופקדון הל' ד סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' רסז סעיף יח וסי' רלב סעיף כא:

רבינו חננאל

ופריף רב יוסף, האי אבדו דקתני נאנסו הוא. ומקשי', ומי קרו לאבדו נאנסו, הין, כדרבה דאמ' בפרק הזהב (לקמן נח:), הלכה שומר חנם אינו נשבע וכו', נגנבו בליסטים מזוין, אבדו שטבעה ספינתו בים. אמ' רב יהודה אמ' שמואל, הלכה כר' טרפון. והני מילי בדמי אבידה, כגון שמצא אבידה ונטפל בה הזמן שאמרו חכמ' ואחר כך מכרה בב"ד, הואיל וטרח בה שרו ליה לאשתמושי בהו, והשכר לעצמו. אבל מצא צרור ובתוכו מעות, לא שרו ליה לאשתמושי בהו. וכן זוזי דיתמי דהוו מופקדין גביה, לא שרו ליה רבנן לאשתמושי בהו, מהתוא מעשה דרחבה דפריש בשמעתא דא. וכבר פירשנוהו בפר' הכונס צאן לדיר (ב"ק נו:) ביאור יפה. וכי כרב יוסף קיימ' לן בהא דאמ' שומר אבידה כשומר שכר הוא. מצא ספרים קורא בהן אחד לל' יום וכו'. אמ' שמואל, המוצא תפילין שם דמיהן ומניחן, מאי טעמ' דהא בבי בר הוו שכיחי תפלין, ואם אתו מריהון ואמרי תפילין בעינא, זבני ויהבי ליה. אבל ספרים, גוללן ומניחן אצלו עד שיבאו בעליהן יתנו סימנים ויקחום. ת"ר. השואל ספר תורה מחבירו לא (ישאילנו) [ישאילנו] לאחרים. ומקשי', מאי אריא ספר תורה אפי' כל מילי נמי, דהא אמ' ר' שמעון בר לקיש פרק כל גט שנכתב (גיטין כט.), הלכה ואם אמ' לו טול לי ממנה חפץ פלו' לא ישלחנו ביד אחר, כאן שנה [ר'] (דאין השואל רשאי להשאיל ולא השוכר רשאי להשכיר. כיון דכל מתניתא דשנאה ר' חייא אמרי' ר' לא שנאה ר' חייא מניין ליה, וזו שנויה במשנת ר' חייא ור' הושעיה הכי, אין השואל רשאי להשאיל ולא השוכר להשכיר, ולא השואל רשאי להשכיר, ולא השוכר רשאי להשאיל, ולא זה המופקדין אצלו רשאי להפקיד אצל אחר, אלא אם נתנו בעלים רשות. לפיכך הוצרך ריש לקיש לפרש שגם זו שנאה ר'. ואם כן, ואפי' ספר תורה דמצוה הוא לא ישאיל. ג) פותחו וקורא בו, כדי לנערו, אבל לא ילמד בו. וכן המפקיד ס"ת אצל חבירו דינו כדין המוצא. [מוצא בשוק] מנערה אחד לל' יום. וסוגיא, לנערה במאני דכיתנה קשי להו, ובמאני דעמרא, נ[ער] בתרי אינשי, או בחוטרא, או בכל דבר גברא ביומא חדא לל' יום, מעלי להו. אמ' (אמ') ר' יוחנן, כם דחרשין ולא כם דפושרין. פי' נוח לו לאדם לשתות כוס שיש בו מיני כשפניות, כדמתרגמינן (שמות כב יז) מכשפה, חרשה. מלשתות כוס מים ד) פושרין שלא הוחמו כל צרכן, כי קשין הן לגוף מאד. והוא שהוחמו בכלי מתכות. ריש אומ' פושרין הן הלוחשין. ושאר שמעתתא דר' יוחנן פירשנום בפ' כיסוי הדם (חולין פד:).

ד) מקומו להגן אחר 'כדין המוצא' וקאי אמפקיד ספר תורה. ג) בשעמ"ק: יין.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דנפיש פסידייהו. שרוב עבודת קרקעות שלהן בשוורים היתה אף חרישת הכרמים וכליתם מנהיגים כלי המחרישה בעגלה בין שורות הכרם עם הבולרים ונותנין שם הענבים לפיכך אם אין הבעלים עליהם יש הפסד גדול שאין דרך הפועלים לחוס על הכרם ועל השוורים ומנהיגים אותן על הגפנים ועל הנטיעות והם מתקלקלין והשוורין נסתכין[ז] ונשברים: **מגוד.** קניל"א בלע"ז: **נזדמנו לו אורחים.** קס"ד טעמא משום דמתכבד בהם ואיכא לצורכה ולגרכו: **שאני הסם דקא קני לה.** בשטיחה זו הוא שורפה ומה היא שריפתה: **אי משום עינא.** שמשלוט בה עין רע של אורחין: **אי משום גנבי.** פן יגנבוה האורחים: **הכניסה לרבקה.** בעגלה ערופה קאי. רבקה קופל"ה בלע"ז שמדבקים שלש בהמות או ארבעה בצוארייהן זו אצל זו ודשים הדישה: **כשירה.** הואיל ולא נתכוון שתדוש: **ואם בשביל שתינק ותידוש.** שהיתה אמה דשה והכניס את הבת לשם שתינק ואף נתכוין שתדוש פסולה: **הא לא דמיא.** תירוצא היא: **שכן עליה עוף.** בפרה אדומה קאי: **עלה עליה זכר פסולה.** שנאמר[ט] אשר לא עלה עליה עול ותניא עול אין לי אלא עול כו' במסכת סוטה (דף מו.). והאי הכניסה לרבקה ודשה לא ניחא ליה בה דמיא לשכן עליה עוף: **משמשם בהן בחמין.** וכ"ש בצונן: **אבל לא ע"י האור.** לא יתן הכלי על האור: **מגריפות.** ודיל"ש עשויין לגרוף הכירות או להפרים תלמים המדובקים: **שמפחיתן.** פוגמן: **מאי עבידתיה גביה.** מה לו להשתמש בו יבא בעליו וישתמש בו: **והתעלמת מסם.** ולגמרך בא שמותר להתעלם: **ופעמים שאי אתה מתעלם.** דכתיב[ט] לא תוכל להתעלם: **והיא בבית הקברות.** האבידה בבית הקברות: **ואינה לפי כבודו.** שיבינהו: **או שהיה בעל ממלאכה שלו.** שיבטל בהשבתה מרובה על דמי האבידה: **הרי עשה.** הסב תשיבם[מ]. ואע"ג דלא תעשה נמי מיכא אין לא תעשה מועיל לדמות לא תעשה אלא עשה הוא דקא דמי ליה כדאמרינן ביבמות (דף כא.): **לא תעשה ועשה.** לגסם לא יטמא. קדושים יהיו[נ]: לא

בתורי דנפיש פסידייהו. [א]ר"מ גרס בתורי פירוש פועלים שמוליכים השוורים לחרישה ואין מעמיקין המחרישה שלשם עופתים ואין הזרע נקלט [ב]היטב[ס]: **לצורכו ולצורכה מאי.** דוקא בשיטות כשום מצעיא ליה וכל דלמי ליה דשמא יטמאם שטוחה יותר מכדי לורכה עד שיתקלקל אבל בספר [ע]אמרינן דקורא בהן אף ע"ג לצורכו הוא כמו לורכה ולא גזרינן דלירכא למיתם למידי כיון שקבעו לו זמן אחד לשלשים יום או אחד ל"ב חדש ולא ילמוד בו בתחלה גם לא יקרא ויסנה וכלי נחשת דתניא לקמן דמשתמש אפי' בחמין וכלי כסף בצונן אפי' לצורכו מותר כיון שעל ידי אותו תשמיש אינו יכול לבא לידי קלקול[ג] ותדע דאי דוקא לצורך הכלי מאי פריך[ד] פקדון מאי עבידתיה גביה כיון שהוא שומר יש לו לעיין שלא יתקלקל אע"פ שהבעלים אינם אומרים לו להשתמש[ה]:

הכניסה לרבקה ודשה. בתוספת' (דפרה)[פ] תני לה גבי פרה אדומה[ו]: **בשביל שתינק ותדוש פסולה.** ובגיפא (דתוספתא)[ל] קתני לצורכו פסולה לצורכה כשירה[ז] ולכך פריך אלמא לצורכו ולצורכה תשיב כמו לורכו ואסור ומשני דהתם לדולייתא פסולה כמו בא עלי' זכר דפסולה מדרב פפא ור"ת ואמאי מייתי ההיא דשכן עליה עוף ואי משום דרב פפא אמר למלתיה עלה אמאי לא אמר אהך דהכניסה לרבק' וי"ל משום דבריתא היא אבל הך דשכן עליה עוף היא מתניתין: **אף עובד דניחא ליה.** ור"ת ובפרה אדומה מגלן דבעינן דניחא ליה דבשלמא למאן דיליף (סוטה דף מו.) עבודות בפרה מג"ש דעול עול ניחא אלא למאן דלית ליה ג"ש ומשכח עבודות בפרה גופיה מגלן דבעינן דניחא ליה וי"ל דכיון דשוין בפסול עול ועבודות גם לענין דניחא ליה יש להשוותן ור"ת ועלה עליה זכר אמאי פסולה הא ודאי לא ניחא ליה להפסיל פרה[ח] שדמיה יקרים בשביל[ט] דבר מועט וי"ל דאם היתה כשירה הוה ניחא ליה ולכך אין להכשיר ור"ת הכניסה לרבקה ודשה אמאי כשירה[י] מאי שנא מעלה עליה זכר דפסולה[יא] וי"ל דהתם לא ניחא ליה בדיעבד שאינו מרוים כ"כ[יב] דבלאו הכי נדושת התבואה[יג] ור"ת אי לא ידע בשעת עליית הזכר אמאי פסולה מאי שנא מהכשר דאמרינן לעיל (דף כב.) נגבו אינן בכי יותן ואם נאמר דלא מיפסלא אלא כשידע בשעת עלייתו א"ש ואתי נמי שפיר הא דתנן (פרה פ"ב מ"ו) פרה מעוברת ר"א מכשיר וקשה וכי לית ליה עלה עליה זכר פסולה ולמאי דפריש אי נמי סבר כר"י [ק]דאמר דוקא העלה עליה זכר אבל עלה מאיליו כשירה וה"ר יצחק מסימפון פירש דלא פליגי בפרה עצמה אלא בנתה[יד] וטעמא דרבנן דפסולה כדדרשינן [ר]בספרי ויקחו אליך פרה בעינן שתהא בשעת לקיחה פרה ור"א לית ליה ההיא דרשה וה"ר דמלו פליגי בלקחו פרה קטנה[טו] ור"ת דעושה מלאכה בפרת חטאת דאמר בפ' הכונס (נ"ק דף נו. ושם) דחייב בדיני שמים אמאי מיפסלא הא ודאי לא ניחא להו לבעלים וי"ל כגון שהיה שותף אי נמי לא בעינן ניחותא דבעלים רק ניחותא דעושה מלאכה ור"ת בפרק אין מעמידין (ע"ז דף כג.): דפסול ר"א פרה הניקחת מן [ש]הנכרים דחיים לרביעה ודייק ש"מ קדשי מזבח היא דאי קדשי בדק הבית היא אמאי פסולה משום רביעה ליטמא דפסולה משום עול וי"ל דמשמע ליה דלאו מטעם עול פוסל דקתני בסיפא וכן היה ר"א פוסל בשאר קרבנות[טז] לכך קאמר דקדשי מזבח היא דממעטינן נרבע מקרא דמן [פ]הבהמה: **הא** אין עשה דוחה **לא תעשה ועשה.** ור"ת דבפ"ב דיבמות (דף כא.) ובפ' כ"ג (סנהדרין דף יט.) לא תשיב גלמה לכהן גדול אלא לא תעשה דקדושים יהיו וי"ל דלא קאי עשה דקדושים יהיו אלא אמאי דכתיב בהאיש פרשה וא"ת והא כי אמרינן דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה ה"מ

[1] לקמן עג. חולין פד:, [2] בכרכות כה. וש"נ, [3] פסחים כו: [ע"ש], [4] פי' [בעיון] דבר שמוזמן לשעות עליו כלי כמיסה פ"א גולח ממש והתוס' פ' כ"ש דף כו: פירשו כמו נגוד לגלגמא, [5] שם, [6] שם: פרה פ"ב מ"ד, [7] ברכות יט: סנהדרין יח:, [8] [עי' תוס' יבמות ה. ד"ה ליגמר], [9] [לקמן נג. סנהדרין סד: ע"ש], [10] בש"א: נפקיני, [11] [במדבר יט], [12] [דברים כב], [13] [שם], [14] [ויקרא כא], [15] [ועי' היטב תוס' לקמן עג. ותוס' חולין פד:], [16] [לעיל כט:], [17] [ע"ג ועי"ש היטב], [18] [ע"ש היטב], [19] [פרה פ"ב מ"ד], [20] [ספרי זוטא חוקת יט ב], [21] [פרה פ"ב מ"א], [22] [ויקרא א' ב', תמורה כח.],

תורה אור השלם

1 וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הַחָלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל:

דברים כא ג

2 לֹא תִרְאֶה אֶת שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת שֵׂיוֹ נִדָּחִים וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ:

דברים כב א

3 אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן כִּי בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ יְיָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ:

דברים טו ד

לעזי רש"י

קביל"א [קוביל"א]. יתד, קרסול.

קופל"ה [קופל"א]. צמד.

ודיל"ש. קנוקנת.

מוסף רש"י

בתורי. יסכול פועלים וימסור לזן שוורים שלו למרוח וסם ומסיחו השוורים ויסקבום (לשון תמוהה) ביערות וכבכרמים וסמלאכה לא תעלה לכלום שאינן מוסשן לכך (חולין פד:). אלא מהא ליכא למשמע מינה. דודאי מתני' לא כולה דוקא, אלא מדא מנייהו דוקא, או דישא מו סיפא, ותנא אידך אמרו הכוה ולא ידענן מי מינייהו דוקא דגמר מיה (שבת קכא.). לצרכה. כדי שלא יאכלנו עם (פסחים כו:). הכניסה לרבקה. עגלה ערופה, רבקה קופל"ה בלע"ז, שקוסרין אדבע פרות ביחד (שם כו:). ודשה. תבואה עם תבואה (שם). אשר לא עובד בה מכל מקום. דלע"ג דבעלמא לא מיתסר הכא אסור (שם). שכן עליה עוף. בפרה אדומה קאי, שפרח ומת על גבה, אע"ג דכתיב לא עלה עליה עול, דמשמע עליה אפילו עליה בעלמא, ואי משום דכתיב עול, הא מרבינן ביה שאר עבודות במסכת סוטה (מו.) אפילו הכי בהא עליה כשרה לא ניחא ליה, והוא הדין להכניסה לרבקה ודשה (פסחים כו:). עלה עליה זכר פסולה. דניחא ליה והוא הדין לתינק ותדוש (שם). אי כתיב עובד. עובד משמע ממילא, עבד משמע בידים, ואע"ג דהאי כתיב, תרוויהו לפיגן מהדדי בגזירה שוה עול עול במסכת סוטה (שם). היה כהן. שהיה מוקא אבדה כהן, והיא. האבדה בבית הקברות, או שהיה זקן ואינה לפי כבודו. שאם היתה שלו לא היה מחזיר (סנהדרין יח:) אין האבדה חשובה לפי כבודו לגסיבה (ברכות יט:). או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חבירו. שדמי בטול מלאכתו לדוף אחריה יתרים מן דמי האבדה ולא יעלה בעלים לגשיב לו יותר ממה שמגיע להם ומגמא הוא מפקיד (שם) כגון נוקב מרגליות שאם יצך ומחזירנה יפקיד בבעלותו יותר מדמיה (סנהדרין יח:). לכך נאמר והתעלמת. כבוד הבריות דוחה לא דלא תוכל להתעלם. (שם).

רבינו חננאל

ושוטחה לצרכה אבל [לו] [לא] לבבודו. מיבעיא לן לצרכה ולצרכו מאי. ת"ש. שוטחה לצרכו, וכו'. ת"ש. לא ישטחנה לא על גבי מיטה ולא על גבי מגוד לצורכו, ולא איפשיטה. פי' לדבקה, לפטמה. מלשון עגלי מרבק (ירמיה מו כא). ת"ש. הכניסה לעגלה בגורן כדי לדבקה, ובהליכתה דשה בו[ר]גליה בחבואה שבגורן, כשירה. בשביל שתינק משדי אמו ותדוש, פסולה, ופשוטה היא. ת"ש. מיהא דתנן במסכת פרה (פ"ב מ"ד), שכן עליה עוף כשירה, עלה עליה זכר פסולה. והא עליית עליה זכר לצרכו ולצרכה היא, וקתני פסולה. ודחי רב פפא ואמ', כל מילתי דניחא ליה אע"ג שלא עשאה בידים מעשיו הן, ודייק מדהכי עבד וקרינן עובד. מצא כלי חרש וכלי נחשת משתמש בהן לצרכן, אבל לא לשחקן. ת"ר. מצא כלי עץ, משתמש בהן שלא ירקבו. כלי נחשת, משתמש בהן בחמין, אבל לא על ידי האור. כלי כסף, משתמש בהן בצונן, אבל לא בחמין מפני שמשחיתן. מגרפות וקרדומות, משתמש בהן בדרך, אבל לא בקשה מפני שמפחיתן. כלי זהב וכלי זכוכית, לא יגע בהן עד שיבוא אליהו. כדרך שאמרו באבידה כך אמרו בפיקדון שהלכו בעליו למדינת הים. מצא שק או קופה שאין דרכו ליטול, הרי זה לא יטול. אלא אם רוצה לעשות לפנים משורת הדין כר' ישמעאל. פי' פתכא דאופי, חבילה של חרוזת של דקל. פי' וקא מיתפח,

מוסף תוספות

א. רש"י ד"ל גרס בתורי, שוורים [אבל]. ר"פ. ב. והכי משמע לישנא טפי כר"ח, ישכור פועלין לקלו א מיי' פי"ג מהל' גזילה ואבידה הל' יא סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' כס: קעיף יח:

קלו ב ג ד מיי' פי"א מהל' גזילה ואבידה הל' ג ופ"א מהל' פרה אדומה הלכה ז סמג עשין עח לגב:

קלח ה ו ז ח מיי' פי"ג מהל' גזילה ואבידה הלכה יב סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסז קעיף יט:

קלט ט י מיי' שם הל' יב ופ"ז מהלכות שאלה ופקדון הלכה ד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רלב קעיף כא כב:

קמ כ מיי' פי"א מהל' גזילה ואבידה הל' יח סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רעב קעיף כ:

קמא ל מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רסב קעיף ח:

קמב מ מיי' שם פי"ב הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רסד קעיף ז:

קמג נ מיי' פי"ז שם הלכה יח ופ"ז מהלכות מזיקין הל' טו: